Andrei Cărpeneanu

Pribeagul

Aici suntem pe deplin de acord, domnule Voina. Dumneavoastră, ca literat și filosof, m-ați înțeles perfect. E necesar ca mesajul preotului să fie direct și simplu, însă ceea ce comunică el trebuie să clădească emoție în sufletul credincioșilor, pentru că emoția elevează simțirea, iar pe Dumnezeu acolo Îl putem întâlni cel mai lesne, în acele sfere ale trăirii, ale devoțiunii. Numai că simplitatea comunicării nu e ușor de dobândit, la ea are acces doar cel cultivat, cu vocație autentică de păstor...

— ...și nu un mânuitor înfumurat de citate, așa cum îi văd azi chiar și pe cei mai tineri dintre preoți, convinși că singura lor misiune este să-și strivească audiența sub un potop de parabole înghițite pe nemestecate cu câteva ore înainte de predică. Să mă iertați, preacuvioase, dar e purul adevăr, continuase Voina cu acea voce mică, voit și căutat supusă și intimă, care parcă te invita să te simți în largul tău, dar asta doar după ce voința sa deja se impusese, nu mai era nicio bătălie de purtat și își putea permite să fie îngăduitor, apropiat, camarad cu cel anume favorizat de el.

— Trebuie cultivat, și mai ales în biserică, tot ce are darul de a ne rupe de trăirea profană, liniară, lipsită de concretețe, de simțire, care nu tulbură. Tot ce tulbură, trezește! Cât de scurtă e de fapt viața noastră, dacă ne gândim că din punct de vedere calitativ acele momente de mare cutremur interior sunt tot ceea ce contează...

— Părinte, îl întrerupsese Voina fără să-i pese că Partenie încerca să-și urmeze ideea, răpit și totodată ambiționat de muzicalitatea propriei voci și cu mare elan oratoric, atâta timp cât predica e concepută de cei mai mulți slujitori ai Domnului ca un colaj bombastic de metafore și de abstracțiuni, o gesticulație mecanică de tablouri dinainte cunoscute și de idei fixe, ea n-are să ajungă niciodată la inima credinciosului. Cel mult va ameți câteva babe habotnice, dar nu asta e misiunea de azi a Bisericii. Ea trebuie să răzbată până la tineri, să sădească în inima lor, statornic, pentru întreaga viață, valorile pentru care înaintașii lor au murit sau au suferit împilări inimaginabile pentru timpurile noastre. Cum se apără Biserica de valul de critici din ultimii ani și de încercările metodice de bagatelizare

și de ridiculizare a rolului său în societate? Nu vorbim aici de ateismul educat, argumentat filosofic, ci de campania de deriziune bine țintită și metodic propagată, care șubrezește mai mult decât orice doctrină ateistă poziția Bisericii în societate, mai ales relația acestei instituții cu tinerii.

Starețul se zăvorâse în sine și privea către icoana Maicii Domnului, surd acum la vorbele lui Voina și atent doar la propriul său dialog interior. Pesemne se ruga, pentru că buzele îi tresăreau la intervale regulate, iar în ochi îi scânteiau lacrimi, ca și cum sufletul i-ar fi fost muncit de cazne nevăzute, iar genunchii inimii plecați întru adorația Neprihănitei. Sau poate cerea iertare Ziditorului pentru repulsia cu care îl privise pe bolnavul care i se spovedise în acea zi, căci asta simțise pentru el, e drept, doar pentru o clipă, dezgust și teamă, de parcă nefericitul ar fi fost purtătorul unui virus extrem de molipsitor. Se căia acum pentru asprimea cu care îl osândise imediat în sinea sa, ca și cum ar fi știut cu certitudine că păcatele lui i-au adus acea boală îngrozitoare. Era suficientă o clipă de îngrozitoare rătăcire pentru a arde o eternitate în Iad? Pentru a-i fi șterse la Judecată toate faptele bune, toate renunțările, caznele și rugăciunile curate? „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul…”.

Neînțelegând că Partenie se desprinsese cu mintea de lucrurile lumești, Voina își continua monologul, imperturbabil, de parcă ar fi susținut un seminar înaintea admiratorilor săi, în ciuda faptului că, privită din afară, încăperea părea lipsită de viață, doar icoanele de pe pereți și un bătrân care vorbea statuii de ceară a unui călugăr, fără să cunoască taina acelui ceas al Obedniței, când pereții din piatră ai lăcașului izgoneau orice vorbă care nu era rugăciune.

[…] Privită de sus, mănăstirea Mariei din Iederă arăta ca o cetate din alte vremuri, care închidea în căușul cernit al zidurilor sale bătrâne inima vie, născută și renăscută în rugăciuni neîncetate, a unei bisericuțe albe ca nălucirea unor aripi de înger. De jur împrejur, mantia mândră a codrilor se rărise an după an, până ce în jurul mănăstirii nu mai rămăseseră în picioare decât câteva sute de rânduri de oșteni din armata înfricoșată de arbori care o tăinuia odinioară.

— Preamărim trecutul, deși privit sub lupă morală, nu se deosebește cu nimic de prezent. Aceleași apucături, aceleași ticăloșii. Decât să glorificăm epocile, mai degrabă am slăvi realizările individuale, operele de geniu, cutezanța și perseverența unor personaje providențiale. În rest, precum vezi, gândire tribală, în sensul primitivismului cu care se raportează acești pitecantropi la viață, la relațiile cu ceilalți. Nu mai există un substrat moral al acțiunilor noastre, ci numai substrat material, o luptă bezmetică și sângeroasă, până la moarte și dincolo de ea. Viața nu merită

trăită așa. Nu are nicio însemnătate trăită ca râmătoarele, doar în glod și în scârnă. Iar Biserica trebuie să întindă o mână credinciosului, în lupta sa cu tirania impulsurilor imediate, cu mizeriile trupului, să se găsească în mijlocul oamenilor pentru luminare și mângâiere, pentru îmblânzirea adevărurilor cutremurătoare ale Scripturii, pentru a aduce mai aproape mântuirea. Și nu invers, părinte, mâna credinciosului să rămână întinsă zadarnic spre Biserică, cerșind milostenie [...].

Văzând că nu primește niciun răspuns, Voina făcuse o pauză tactică, pentru a da timp companionului său să iasă din muțenie, pe care la început o interpretase ca pe o stare de adâncă încordare a atenției. Mai apoi, îndată ce înțelesese că Partenie nu a ascultat nimic din ce spusese, începuse să se foiască în fotoliul uriaș, enervat de ideea că întreaga sa demonstrație n-a putut avea niciun ecou în mintea starețului.

Sunetul telefonului răsunase izbăvitor, ca gongul de sfârșit al unui meci de box în care oponenții s-au îmbrățișat pe rând, evitând confruntarea. Călugărul fusese aruncat înapoi, afară din tainița unde se furișase la ceasul ales de el. Voina țâșnise în picioare cu o agilitate neobișnuită vârstei sale, ca și când ceea ce văzuse afișat pe ecranul telefonului l-ar fi electrocutat, și ieșise din încăpere murmurând îngrozit:

— Pavel, ne-ai nenorocit pe toți...

[...]

În chilia din colțul dinspre Miazănoapte al mănăstirii, starețul își trăsese un scăunel cu trei picioare lângă patul fratelui Neofit, care privea împăcat afară, pe ochiul de geam afumat care lăsa să intre înăuntru lumina însângerată a apusului, și murmura necontenit rugăciunea lui Iisus.

— Cum a fost slujba, Partenie?

— Părintele Nicodim a fost inspirat azi. Păcat că n-au venit decât o mână de oameni, însă au fost cu toții mișcați...

— ...așa cum îți spuneam demult, oficiantul are o misiune grea, a cărei taină de dimensiuni cosmice nu i-o poate dezvălui nici cel mai fin teolog. Doar singur o poate afla, cu râvnă pentru slujire și pentru învățătură. Iar predica lui, ca încununare a actului sacramental pe care îl săvârșește, trebuie să fie mai mult decât o însăilătură artificială de pilde sau de parabole. Sunt utile și citatele, însă numai atunci când vin în mod firesc în slujba ideilor tale, și nicidecum invers, propriile vorbe să însemneze doar apologia anemică a unor citate culese alandala din Sfinții Părinți.

— E zbatere mare în țară, spusese cu glas scăzut starețul, și se vedea că abia aștepta să întrerupă demonstrația teologică a lui Voina, care stătea ghemuit în patul mic cât un scrânciob, împuținat la trup din pricina

bătrâneții și a traiului monahal, cu mâinile odihnindu-se moi și albe pe pieptarul din lână tras peste rasa din pânză aspră.

— A căzut Guvernul și se cer alegeri anticipate. Opoziția preconizează o uniune politică națională și cere ca toate partidele parlamentare să primească ministere în noul Executiv. S-a sugerat scăderea pragului electoral, în așa fel încât să aibă glas în Parlament și partidele mici și cât mai mulți candidați independenți, mai apropiați, zice-se, de popor decât partidele mari, care sunt compromise iremediabil. Președintele a propus deja un nou prim-ministru care să asigure interimatul și să organizeze alegerile. I se pare potrivit pentru că nu a mai făcut politică în ultimii cinci ani, a fost consulul României în Argentina, unde a avut niște inițiative culturale remarcabile... Însă mă tem că e totuși o sugestie nefericită...

— Poți să-i rostești și numele. Nu e cazul să mă menajezi, nu mă mai poate lovi nimic. Sunt doar un bătrân care își așteaptă sfârșitul, iar sfârșitul nu mai vine.

— Ei bine, el este, Rusceanu. Am sperat că aceste mutări surprinzătoare vor aduce un suflu nou, oameni noi, nădejdi noi", oftase Partenie apucând cu delicatețe frățească brațul lui Voina.

— De unde să vină acești oameni, iubite părinte? Până și providența s-a plictisit de noi. N-o mai ispitim cu nimic... Glasul îi redevenise semeț, ca pe vremuri, profetic, deși numai cine l-ar fi putut vedea ar fi înțeles pe de-a-ntregul abisul aflat între înălțimea și trufia mesajului și cumințenia acelui trup mic, prizărit, cu mâinile care la fiecare sforțare a vocii strângeau anemic cuvertura mițoasă, ca și cum bătrânul și-ar fi pus ultimele lui puteri, gloria scriitorului de odinioară, trecerea pe care o avusese între politicieni, în acele ultime cuvinte.

— N-am fi creștini dacă nu am spera la izbăvire, șoptise starețul și își rezemase fruntea de mâinile ca niște petale de marmură ale bătrânului, după ce i le cuprinsese în palmele lui.

— Singurul gând care mă mai mângâie în aceste ceasuri este că am s-o reîntâlnesc în curând pe Sonia. A început să îmi apară din ce în ce mai des în vise și mă trezesc de multe ori cu sufletul la gură, cu senzația concretă, aproape tangibilă că are nevoie de mine, că vrea să-mi spună ceva... O simt aici, lângă mine, îmi pare că o pot atinge, că gândurile mele îi pot da din nou trup.

— Năluciri, rostise repede Partenie și își făcuse discret semnul crucii, dar rușinea îl cuprinsese imediat și zâmbise încurcat bătrânului, cerându-i din priviri îngăduință pentru lipsa de pătrundere a judecății sale.

— Pesemne am păcătuit cândva de moarte, asemenea nenorociri nu vin fără să fi greșit cumplit. Am tulburat fără să știu ordinea dumnezeiască a firii. Pe Sonia o credeam cu toții salvată și totuși s-a prăpădit fulgerător

din pricina unei embolii, la nici două ore de la vizita mea la Rusceanu. Tomograful nu depistase nicio anomalie… Gemuse înfundat și prelung, ca și cum și-ar fi înghițit cu greutate un hohot de plâns. Ochii îi rătăceau pe ecranul interior al amintirilor, orbi la ce se întâmpla în jurul său.

— Iar Pavel, bietul băiat… nu am văzut nicicând un om mai pierdut. Mă implora din priviri să fac ceva, se uita la mine ca un păcătos în fața Tronului Ceresc, cu speranța iertării, a mântuirii. Nu putea înțelege că totul s-a încheiat acolo, brusc, fără posibilitatea amânării sau recursului. Atunci și acolo. Stăteam cu toții în fața patului unde era întinsă, goi, cu mințile rătăcite, și durerea ne dogorea năpraznic, ca soarele deșertului, ne ardea pielea, tălpile, ochii, era peste tot și nu ne putem ascunde de ea, căci n-aveam cu ce ne acoperi și am fi vrut să fugim, cu picioarele înfipte iremediabil în nisipul acela incandescent, să fugim de noi și înspre noi, și am fi vrut să ne îmbrățișăm, dar nu ne mai sufeream… Unde s-a dus Pavel, iubite frate?

